

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁԸ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 9 մայիսի (ՏԱՍՍ): Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում հունվար-ապրիլին հաստատված հարաբերական անդորրի մթնոլորտին նորից փոխարինեց լարվածությունը: Վերջին ժամանակներըս հաճախակի են դարձել կոնֆլիկտները ազգամիջյան հողի վրա, հայ և ադրբեջանական բնակչության կողմից փոխադարձ վիրավորանքների ու սպառնալիքների դեպքերը, այն փաստերը, երբ ճանապարհների քարեր են նետվել Ադրբեջանից կամ Հայաստանից մեկնող մարդատար մեքենաների ու ավտոբուսների վրա:

Այսպես, մայիսի 5-ին Ստեփանակերտի արվարձան Կըրկըժան ավանի մոտ երեք հայեր ծեծկոտուքի մեջ են մտել ադրբեջանցիների հետ, որին այնուհետև մասնակցել է մոտ 200 մարդ: Կոիվը կանգնեցնելու համար նախազգուշական կրակոցներ են կատարվել օդ: Միլիցիայի և ներքին գործերի կարգախմբերը վերականգնել են կարգուկանոնը, սակայն դրա ընթացքում վրձնավածքներ են ստացել երեք քաղաքացիական անձ և չորս զինծառայող: Վնասվել են երեք ավտոմեքենա և մեկ մոտոցիկլ: Այդ փաստի առթիվ քրեական գործ է հարուցվել:

Մայիսի 6-ին անցնող «Ժիգուլիից» նետված քարերով փշռվել են Երևան-Մարտունի երթուղու միջքաղաքային «Իկարուսի» ապակիները: Այդ մարդատար ավտոմեքենայի ադրբեջանցի վարորդի և երկու ուղևորների դեմ խուլիգանության քրեական գործ է հարուցվել: Այդ նույն օրը անհայտ անձինք Շուշիի շրջանում վրձնասել են կապի բազմակամայ կաբելը:

ԼՂԻՄ-ի որոշ բնակավայրերում ազգամիջյան երկպառակության այս և ուրիշ դրսևո-

րումները տեղի են ունենում Ստեփանակերտում և մասամբ շրջկենտրոններում շարունակվող գործադուլի պայմաններում: Ընդ որում, Ստեփանակերտի ձեռնարկություններում ու հիմնարկներում աշխատանքի չեն թողնում ադրբեջանական ազգության բանվորներին ու ծառայողներին, իսկ հայագի անձինք վախենում են աշխատել Շուշիում: Գործադուլներն ընդգրկել են արդյունաբերական ձեռնարկությունները, կառույցները, մասամբ ավտոմոբիլային տրանսպորտը, որոշ հիմնարկներ: Ծարունակում են գործել կենսապահովման ձեռնարկությունները, բուժական հիմնարկները, կապը: Շուշիի շրջանում, մարզի կուտակություններում ու խորհրդատեսություններում հիմնականում պահպանվում է նորմալ աշխատանքային ռիթմը: ԼՂԻՄ-ի Հատուկ կառավարման կոմիտեն բոլոր միջոցները ձեռնարկում է բնակչությանը պարենամթերք ապահովելու համար:

Գործադուլների հիմնական առիթը, նրա մասնակիցների հայտարարության համաձայն, ադրբեջանական գյուղերում արդյունաբերական և սոցիալկենցաղային օբյեկտների արագացված շինարարությունն է, այնինչ մարզի հայկական բնակավայրերում այն չի կատարվում: Իսկ իրականում, 1989 թվականի պլանի համաձայն, ԼՂԻՄ-ում շինարարության ծավալը կազմում է 98 միլիոն ռուբլի, այդ թվում ադրբեջանական բնակավայրերում՝ 4 միլիոն ռուբլի: Հատուկ կառավարման կոմիտեն կուսակցական և խորհրդային մարմինների ղեկավարների հետ համատեղ վերանայել է արտասղանային օբյեկտների կառուցման ցուցակը:

Կրքերը բորբոքեցին նաև

մասսայական ինֆորմացիայի տեղական և հանրապետական միջոցների մի շարք հայտարարություններ, մասնավորապես ինքնավար մարզի իբր տեղի ունեցող «ադրբեջանականացման» մասին: Հայկական կողմը երկյուղում է, որ այդ պրոցեսի հետևանքով ժողովրդագրական իրավիճակը կփոխվի հոգուտ ադրբեջանական կողմի:

Գաղթականների պրոբլեմը մնում է որպես բնակչության գրգռման առավել սուր աղբյուրը: Ստեփանակերտում գաղթականների քանակը հասնում է տեղաբնակների թվի 20 տոկոսին, իսկ ամբողջությամբ վերցրած մարզում՝ 10 տոկոսին:

Լեռնային Ղարաբաղի հայ բնակչության չգալի մասը անվստահություն է հայտնում Հատուկ կառավարման կոմիտեին, պահանջում է վերականգնել իշխանության մարզային մարմինները, ինչպես նաև ԼՂԻՄ-ը փաստորեն դուրս բերել Ադրբեջանական ԽՍՀ-ի ենթակայությունից: Այդ մասին ասվում է նաև Մ. Ս. Գորբաչովին հասցեագրված բաց նամակում, որն ստորագրել են կուսակցության քաղկոմի և շրջանային կոմիտեների առաջին քարտուղարները, քաղշրջգործկոմների նախագահները (բացի Շուշիի) և ԼՂԻՄ-ից ԽՍՀՄ ժողովրդական դեպուտատների մի մասը: Դիմումը հրապարակվել է «Խորհրդային Ղարաբաղ» թերթում: Այն բանից հետո, երբ իրադրությունն սկսեց շիկանալ, նրանք նաև ստորագրեցին Լեռնային Ղարաբաղի աշխատավորությանն ուղղված դիմում, որով բնակչությանը կոչ են անում հանդես բերել զսպվածություն ու հանգստություն և ընդգծում են, որ միայն խաղաղ ուղիների որոնումը, համբերությունն ու զսպվածությունը «կարող են

հանգեցնել մեր ժողովրդի իղձերի իրականացմանը»: Ամեն մի հակաօրինական գործողություն, անկարգություն կարող են անուղղելի վնաս հասցնել մեր երեխաների, հարազատների ու մերձավորների կյանքին ու առողջությանը, ասվում է դիմումի մեջ: Սակայն ավելի ու ավելի քարձր են հնչում նաև անորոշ ժամկետով գործադուլը շարունակելու, այն «քաղաքացիական անհնազանդության կամպանիայի» վերածելու ձայները:

Ուշադրության առնելով այն հանգամանքը, որ մարզի հայ բնակչության մեծամասնության մեջ պահպանվում է լարվածությունը, և ադրբեջանական բնակչությունը նույնպես գրգռված է, ԼՂԻՄ-ի Հատուկ կառավարման կոմիտեն և հատուկ շրջանի զինվորական պարետությունը վճռական միջոցներ են ձեռնարկել հասարակական կարգի պահպանումը ուժեղացնելու, ազգամիջյան երկպառակության հողի վրա ընդհարումները կանխելու և խափանելու, քաղաքացիների անվտանգությունն ապահովելու նպատակով: Այդ միջոցառումներից են Ստեփանակերտ քաղաքում և հատուկ շրջանի շրջկենտրոններում պարետային ժամի երկարացումը, ճանապարհների հսկողության ուժեղացումը, զինվորական ստորաբաժանումների միջոցով հայկական և ադրբեջանական բնակավայրերի կցասահմանների հսկողությունը: Հատուկ շրջանի իրավապահ մարմիններն ու ներքին գործերի անձնակազմը ամեն ինչ անում են մարդկանց անվտանգությունն ապահովելու համար: Ինչպես ՏԱՍՍ-ի թղթակցի հետ զրուցելիս ասաց ԼՂԻՄ-ի Հատուկ կառավարման կոմիտեի նախագահ Ա. Ի. Վոլսկին, երբ երեխաների, կանանց ու ծերունիների կյանքը վտանգի մեջ է, պետությունը չի կարող անտարբեր մընալ: Այժմ սա առավել կարեվոր խնդիրն է:

Իրադրությունն ընդհանուր առմամբ վերահսկվում է, թեև դեռևս լարված է ու բարդ: